

KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU PRZEDSZKOLA NR 11

W LATACH 2022/2027

„... Gdyby szkoła stała się również placem budowy,
pasjonującym dzieci jak budowa góry z piasku,
czy indiańskiego wigwamu,
gdyby dzieci śniły o niej w nocy
i oddawały się swojej dziecięcej pracy bez reszty,
prężąc mięśnie i zaciskając zęby,
to w takich warunkach
dziecko będzie niezmordowanie poszukiwać,
realizować swoje pomysły,
eksperymentować,
uczyć się wyrastać skupione, myślące, ludzkie.
A wychowawca pójdzie za jego przykładem ...”

C. Freinet „Gawędy Mateusza”

Przedszkole nr 11 w Chorzowie jest placówką 4 oddziałową, do której uczęszczają dzieci w wieku 3-6 lat, zapewniającą wychowankom i pracownikom właściwe warunki opieki, wychowania, edukacji, zabawy i pracy. Proces opiekuńczo - wychowawczo - dydaktyczny realizuje w nim wraz z dyrektorem siedmiu nauczycieli, współpracujący z nimi specjaliści: neurologopeda, nauczyciel gimnastyki korekcyjnej-rehabilitant oraz katecheta. Oprócz nauczycieli w przedszkolu zatrudnionych jest 13 osób na stanowiskach administracyjno - obsługowych.

I. Założenia koncepcji

Koncepcja funkcjonowania przedszkola i pracy dyrektora sprawującego już funkcje nie powstaje w momencie przygotowywania się do konkursu, ale tkwi w codziennej pracy dyrektorskiej i myśleniu o prowadzeniu placówki, wyrasta z prowadzonych analiz i diagnozy stanu aktualnego i prognozowania pracy na kolejne lata w porozumieniu z radą pedagogiczną ich oczekiwaniami, wnioskami i rekomendacjami wynikającymi z nadzoru pedagogicznego, trendami społecznymi i polityką oświatową państwa.

Efektom tej analizy jest koncepcja pracy, która z jednej strony będzie kontynuować kierunki przynoszące wymierne sukcesy lat minionych, aby podtrzymać wieloletnią tradycję niezmiennie wysokiego poziomu świadczonych usług w zakresie opieki, wychowania i dydaktyki, a z drugiej strony aktywnie dopasowywać funkcjonowanie przedszkola we wszystkich aspektach do zmieniających się dynamicznie wymogów współczesnego świata. W obliczu zachodzących w niebywałym tempie dynamicznych zmian, spotęgowanych rzeczywistością pandemii, rozwojem cyfryzacji, aktualna sytuacja wojny za granicami naszego kraju, konieczny staje się głęboki namysł nad zestawem kompetencji w jakie należy uzbroić przedszkolaka w kontekście jego funkcjonowania na kolejnych szczeblach edukacji a potem w dorosłości.

Dostrzegając aktualne tendencje pedagogiczne, śledząc dyskusje o stanie oświaty, przyglądając się propozycjom zintegrowanej strategii uczenia się, chciałabym wyznaczyć nowe, zbieżne z bieżącymi trendami kierunki kształcenia i wychowania. W tym kontekście wyznaczyłem 3 kluczowe strategie (ich kolejność nie jest hierarchiczna, są współistniejące, jednakowo ważne, jedna implikuje kolejną)

- kształtowanie kompetencji społecznych i komunikacyjnych w ścisłej współpracy i poszanowaniu oczekiwań środowiska rodzinnego

> w świecie popandemicznym i pojawiającej się tendencji izolacji i działania indywidualnego w zamknięciu domowym, w świecie gdzie w wielu aspektach tworzymy swoiste indywidualne menu, personalizowanie wyborów, działań, usług, zaspokajanie osobistych preferencji- czyli krojenia życia na miarę użytkownika, umiejętności społeczne w zakresie podejmowania współpracy, współdziałania, dostrzegania i uwzględniania potrzeb innych obok mnie, staje się umiejętnością kluczową dla budowania wspólnoty, kooperacji i obywatelstwa. Kompetencje takie jak: negocjowanie, ustalanie wspólnego celu, dochodzenie do kompromisu, ustalanie strategii dochodzenia do wyznaczonego celu wymagają z jednej strony ustalonych zasad współpracy i współdziałania w grupie społecznej a z drugiej strony wprawnego języka komunikacji. Dlatego ważnym aspektem pracy dydaktycznej i wychowawczej jest technika swobodnych tekstów C.Freineta, kiedy dzieci zdobywają doświadczenie bycia mówcą, prowadzenia dialogu, wypowiedzenia się na

wskazany temat ale i swobodnego spontanicznego wypowiedzania się, jak również bycia słuchaczem. W tym miejscu pojawiają się także aktualny problem współistnienia w grupie przedszkolnej dzieci różnojęzycznych- ta sytuacja jest doskonałym argumentem za wprowadzaniem idei dwujęzyczności, w której język angielski staje się językiem umożliwiającym komunikację globalną. Przyznając racje naukowym spostrzeżeniom w temacie wczesnego osłuchania, nasycenia środowiska edukacyjnego językiem obcym, przygotowujemy się z radą pedagogiczną do wprowadzenia idei dwujęzyczności od nowego roku szkolnego. Jednocześnie realizowany w przedszkolu program własny rady pedagogicznej „Pod czterolistną koniczynką – wychowanie do wartości” napisany pod moim kierunkiem, wyrasta z potrzeb pracy nad kompetencjami społeczno-moralnymi przedszkolaka. Główne założenia programu koncentrują się wokół kanonów filozoficznych, które nazwaliśmy: Piękno, Prawda, Pomoc, Przyjaźń. Celem realizacji sformułowanych treści jest próba harmonijnego rozwijania wszystkich umiejętności małego dziecka z naciskiem na poczucie odpowiedzialności za podejmowane decyzje i działanie indywidualne oraz we współdziałaniu z innymi, pomaganie w odkrywaniu własnych możliwości oraz w rozumieniu kim powinien być człowiek aby naprawdę realizować siebie. Realizacja programu ma na celu wzbogacenie wyposażenie wewnątrz młodego człowieka w mądrość dobro i piękno, tak aby mając je w sobie mógł je człowiek odnajdywać we wszystkim wokół na zewnątrz. By wspierać rodziców w wychowywaniu dzieci mądrych, dobrych, samodzielnych, twórczych i szczęśliwych.

- rozwijanie postaw w zakresie potrzeb, aspiracji, intencji, inwencji i motywacji wobec uczenia się z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi cyfrowych

Nawiązując do krojenia wszystkiego na miarę użytkownika w kontekście procesu uczenia się można dostrzec akurat pozytywne efekty tego trendu. Każdy powinien poznać swój własny indywidualny styl, model sposobu uczenia się, swoje możliwości i ograniczenia, indywidualne preferencje- można wtedy mieć realny wpływ na organizację procesu uczenia się, to co w podstawie programowej nazywamy się podejmowaniem aktywności na rzecz własnego rozwoju, zwiększenie własnej efektywności. Ujednoliconą edukacją działającą bez diagnozy stylu uczenia się dziecka jest anachronizmem. W tym zakresie w naszym przedszkolu prowadząc nieustannie obserwacje i diagnozę możliwości staramy się ustalać, rozpoznawać, takie indywidualne preferencje, aby dostosować narzędzia edukacyjne w taki sposób, aby uczenie się było efektywniejsze. Dlatego konieczne jest odejście od uniformizacji na rzecz indywidualizacji – dlatego w naszym przedszkolu nie stosujemy zestawów książek, nauczyciele stosują metody czynnościowe, indywidualne karty pracy tworzone na miarę potrzeb stosowane są w procesie diagnozy oraz utrwalania. Taka postawa wobec uczenia się nie tylko dziecka ale także nauczyciela, człowieka przecież wykształconego już ale posiadającego postawę stałej ciekawości, aspiracji i dążenia do doskonalenia, motywacji do opanowywania nowych metodologii, nowych kompetencji niezbędnych do życia w świecie pełnym zmian doskonale wpisuje się w stosowaną w przedszkolu od lat koncepcję pedagogiki C. Freineta, w której naczelną zasadą jest twórcza aktywność dziecka we wszystkich obszarach aktywności na rzecz osobistego rozwoju, a także akceptacja cyfrowej rzeczywistości. Efektem tej postawy jest poszukiwanie nowych rozwiązań, nowych technologii, stąd program własny edukacji komputerowej „ To proste” do którego

planujemy powrócić od nowego roku szkolnego w ramach zajęć dodatkowych dla dzieci 6 letnich, organizowanie zajęć z zakresu kodowania, zakup monitora interaktywnego, zorganizowanie narzędzi audiowizualnych. Efektem jest również stosunek do uczenia się jako strategicznej kompetencji współczesnego człowieka i rozumienie uczenia jako:

uczyć się aby wiedzieć, aby rozumieć siebie i świat, aby umieć poszukiwać wiedzy i mądrości, aby zdobywać sposoby uczenia się przez całe życie

uczyć się aby działać, aby stosować wiedzę w codziennym życiu, aby oddziaływać na środowisko, aby działać w nim twórczo i odpowiedzialnie

uczyć się, aby być wspólnie, działać wspólnie, aby wykorzystać wiedzę i umiejętności do rozumienia innych, uczyć się w kooperacji, uczestniczyć i współpracować z innymi na wielu płaszczyznach, budować obywatelstwo

uczyć się, aby być, wykorzystywać wiedzę, wartości i umiejętności do osobistego rozwoju, doskonalenia siebie, rozwoju wymiarów estetycznych, kulturowych

uczyć się aby być innowacyjnym, aby rozumieć złożoności, paradoksy, konflikty, uczyć się dostrzegania innych układów odniesienia, nowych możliwości, nowych rozwiązań, aby wpływać i kształtować siebie, społeczności lokalne i globalne

uczyć się aby żyć w sposób zrównoważony, rozwijać refleksyjne podejście do życia, uczyć się w kontekście poszanowania norm, wartości, granic, harmonizować sprzeczności, w sposób zrównoważony wpływać i korzystać ze środowiska

- **zakorzenie młodego człowieka w środowisku naturalnym w sensie budowania potrzeby wspólnotowego działania i troski o zasoby środowiska naturalnego**

Doświadczenie naszego przedszkola dysponującego dużym ogrodem, 20 letnim doświadczeniem organizowania edukacji w terenie poprzez wyjazdy na zielone przedszkola, funkcjonowanie Klubu Małego Traper, wyjazdy na rajdy rodzinne, wyjazdy edukacyjne w różne środowiska, miejsca, obserwujemy, doświadczamy i rozumiemy, że przebywanie małego dziecka w naturalnym środowisku wzmacnia u dziecka pozytywne uczucia wobec przyrody, ciekawość wobec różnorodności przyrodniczego świata, zdolność do okazywania troski wobec przyrody ale i wobec siebie. Rzadko wtedy pojawiają się konflikty, norma jest spontaniczność, swoboda i poczucie humoru. W okolicznościach przyrody dzieci poznają swoje nowe możliwości, same organizują sobie zajęcia, doświadczają że mogą same poszukiwać zajęcia, pomysłów na aktywność. Rozwijają się zdolności społeczne, współdziałania i współpracy. Takie wczesne zakorzenie się w środowisku naturalnym zapewnia powstanie trwałych postaw, przekonań i relacji, co może przekładać się w przyszłości na chęć wspólnotowego działania i troski o zasoby środowiska. Człowiek jest częścią natury, każdego dnia podejmuje decyzje które mają wpływ na stan środowiska. Aby zapewnić trwałe zmiany to zakorzenie należy rozpocząć jak najwcześniej. Efektem takich przekonań jest opracowanie programu własnego „Tajemniczy ogród” którego treści zostały włączone do programu „Pod czterolistną koniczynką”,

zawierającego zadania, treści wykorzystującej potencjał edukacyjny naszego przedszkolnego ogrodu. Elementem dodatkowym jest plan wzbogacania tego środowiska edukującego o nowe elementy: ogród ziołowy- zapachowy, ogród słuchowy – "dźwiękołapy", w planie ogród sensoryczny- ścieżki i tablice sensoryczne.

Planując przyszłe kierunki rozwoju przedszkola, bazowałam na aktualnej analizie stanu bieżącego, przyjętych i akceptowanych przez nauczycieli i rodziców celach i kierunkach działania przedszkola. Uwzględniłam potrzeby - teraźniejsze i przyszłe - społeczności przedszkolnej i lokalnej. Wykorzystując potencjalne możliwości rozwojowe przedszkola, znalazłam pomysły na modyfikację rozwoju przedszkola na następne lata. Prezentowana Koncepcja uwzględnia zasady współczesnego zarządzania instytucją, zawiera priorytety oświatowe i środowiska lokalnego oraz zdiagnozowane potrzeby i oczekiwania dzieci, rodziców i pracowników przedszkola.

II. Aktualna sytuacja przedszkola – diagnoza

1. Obszar zasobów materialnych (budynek, ogród, wyposażenie)

Mając na uwadze bezpieczeństwo dzieci i stworzenie jak najlepszych warunków pobytu wszystkim użytkownikom obiektu, przeprowadzono w przedszkolu wiele kompleksowych remontów budynku. W ich wyniku placówka uzyskała nowy estetyczny i funkcjonalny wizerunek. W tym zakresie między innymi wykonano: termomodernizację, nową elewację, wymieniono okna, zmodernizowano instalację centralnego ogrzewania, wyremontowano sanitariaty dla dzieci i personelu, przebudowano szatnię i wybudowano wiatrołap, utworzono nowe pomieszczenie spełniające funkcję gabinetu logopedycznego i terapeutycznego oraz biblioteki, gdzie znalazły się pozycje literatury dziecięcej i specjalistycznej, periodyki z zakresu pedagogiki, psychologii i metodyki. Wymieniono wykładziny podłogowe, systematycznie odnawia się i maluje poszczególne pomieszczenia. Wytyczono nowe drogi ewakuacyjne, wykonano zewnętrzne oświetlenie zmierzchowe i wewnętrzne oświetlenie przeciwpożarowe. Wykonano nowe tablice energetyczne i główny wyłącznik przeciwpożarowy. Sale zajęć stale doposaża się w nowe meble, zabawki i pomoce dydaktyczne - zgodnie z diagnozowanymi na bieżąco potrzebami. Zabudowano wnęki w salach i na hollu szafami z drzwiami przesuwanymi, tworząc w ten sposób tematyczne szafy metodyczne. Wyposażono wszystkie pomieszczenia w rolety gwarantujące ochronę przed nadmiernym nasłonecznieniem sal. Zakupiono profesjonalny sprzęt nagłaśniający do każdej grupy wiekowej oraz na holl, projektor multimedialny skonfigurowany z laptopem i dużym ekranem oraz zestaw kina domowego, monitor interaktywny, mikroskopy. Placówka dysponuje 3 laptopami i 2 urządzeniami wielofunkcyjnymi połączonymi w sieć za pomocą wewnętrznego serwera. Wyremontowano blok żywieniowy: wyodrębniono magazyn żywieniowy, "gabinet" intendenta, szafę socjalną, wykafelkowano wszystkie pomieszczenia oraz podłogi, zakupiono nowe meble i wyposażenie ze stali nierdzewnej, nakrycia stołowe, piec i taborety gazowe, urządzenia i maszyny gastronomiczne. Budynek został wyposażony w system alarmowy.

Wokół budynku znajduje się systematycznie modernizowany, duży i należycie wyposażony ogród. W ramach współpracy z sąsiadującym Ośrodkiem Rehabilitacyjno - Wychowawczym przejęto i zaadaptowano "własnymi siłami" w roku 2008 - 2009 drewniany "małpi gaj". Natomiast w latach 2010 - 2011 przeprowadzono kompleksową modernizację ogrodu: zlikwidowano stare, popękane i niebezpieczne alejki, zainstalowano tablice do rysowania dla dzieci, 2 domki na zabawki ogrodowe dla dzieci, wygospodarowano dodatkowe miejsce do gry w piłkę, założono drugą piaskownicę, zainstalowano 4 nowe podwójne huśtawki z podłożem tartanowym, zreorganizowano "oczko wodne", zakładając "zapachowy ogródek ziołowy", stanowiący podwaliny przyszłego Ogrodu Sensorycznego, wydzielono także ogrodzony teren do działań ogrodniczych dzieci w kształcie czterolistnej koniczyny, jako przyszłego symbolu Przedszkola. Ponadto wymieniono budy dla psów stróżujących i wykonano wiatę ochronną nad budami, wyłożono kostką brukową wewnętrzną drogę dojazdową do kontenerów na śmieci, wymieniono bramę wjazdową. Stale dokonuje się prześwietleń i odnawiania drzewostanu. Ogród zachęca dzieci do przebywania tu w każdej porze roku, zaspokaja nieograniczone możliwości eksploracyjne i potrzeby ruchowe oraz umożliwia różnorodną działalność dydaktyczną. We współpracy z Dyrektorem MZUiM przyspieszono prace nad remontem chodnika wzdłuż ogrodzenia Przedszkola oraz wydzielono strefę parkingową dla rodziców i pracowników Przedszkola.

Prace remontowe wykonywane są przy planowanym wsparciu finansowym Urzędu Miasta Chorzów, ale także ze środków własnych oraz przy ogromnym zaangażowaniu pracowników przedszkola, rodziców oraz zdobywanym sponsorom.

Aktualne potrzeby na przyszłe lata:

- konieczny remont ogrodzenia, planowany częściowo własnymi siłami,
- założenie boiska o powierzchni tartanowej do piłki nożnej
- konieczny remont wewnątrz budynku: malowanie sal
- wymiana instalacji elektrycznej w salach i na holu, zmiana oświetlenia
- wyposażenie kuchni w nowy wyciąg - wymiana wentylatora
- po ostatecznym osuszeniu pomieszczeń piwnicznych założenie tynków hydroforowych, wyposażenie w regały i szafy pancerne: przeniesienie magazynu oraz archiwum

2. Obszar: wymierne sukcesy placówki.

- W naszym przedszkolu na opiekę, wychowanie i edukację szczególny wpływ wywiera panująca tu atmosfera oparta na wzajemnej życzliwości i zaufaniu, w poczuciu akceptacji i bezpieczeństwa. Zgodnie z wypracowaną koncepcją pracy, Nauczyciele główny nacisk kładą na takie organizowanie procesu edukacyjnego, aby motywować wieloobszarową, samodzielną aktywność dziecka. Dlatego w naszym Przedszkolu dzieci nie pracują w książkach ani w zeszytach, ale działają wg autorskich kart pracy oraz

fiszek autokreatywnych i autokorektywnych, opracowywanych na bieżąco przez nauczycieli Przedszkola, mają swoje grupowe Galerie Arcydzieł oraz Salonik literacki i "Teatrzyk KAMISHIBAI" do prezentacji swobodnych tekstów. Korzystają także z przedszkolnej biblioteczki "Książeczki z naszej półeczki", podejmują działania na terenie "Zielonej sali" oraz w czasie licznych wycieczek tematycznych, wykorzystując edukacyjny potencjał środowiska rodzinnego i lokalnego.

- Każdy wychowanek traktowany jest indywidualnie, co sprzyja jego wszechstronnemu rozwojowi, zaspakajaniu potrzeb i zainteresowań. Wykorzystując potencjał dzieci, Rada Pedagogiczna systematycznie opracowuje autorskie programy, wykorzystujące czynnościowe metody pracy z dzieckiem, między innymi: "Dziecięcą Matematykę" prof. E. Gruszcyk - Kolczyńskiej oraz "Wprowadzanie dziecka w świat pisma" dr I.Majchrzak, a przede wszystkim wybrane techniki C. Freineta: : Wspomaganie rozwoju samodzielności dziecka przedszkolnego z wykorzystaniem wybranych technik C. Freineta: „Dodajmy dzieciom skrzydeł”; "Rozwijanie sprawności językowej dzieci", "Tajemniczy ogród - wychowanie do poszanowania przyrody", „Przedszkolak na medal – zdobywanie sprawności i dyplomów”, a także kinezylogię edukacyjną P.Dennisona, Metodę Dobrego Startu M. Bogdanowicz i Aktywne słuchanie muzyki B. Strauss. Opracowano także autorskie programy do zajęć dodatkowych, rozwijających dziecięce zainteresowania: "To proste - technologia informatyczna", projekty: "Tańczę, śpiewam i gram - zajęcia umuzykalniające", "Szkoła szachowa - kształcenie dziecięcych kompetencji matematycznych związanych z orientacją w przestrzeni", „ Jak ryba w wodzie”: kształcenie umiejętności pływania, „Slajdowisko”- działania twórcze inspirowane bajkami ze slajdów, „Ogród sztuk”- działania niestandardowymi technikami plastycznymi, Stosując ww. metody i realizując projekty edukacyjne nauczyciele dbają, by każdy wychowanek osiągnął sukces na miarę swoich możliwości, by rozwijał wrodzony potencjał, chciał pokonywać trudności oraz miał poczucie sprawstwa.

- Istotnym elementem jest także pogłębianie umiejętności wychowawczych rodziców, poprzez ich udział w warsztatach samokształceniowych „Szkoła dla Rodziców” oraz materiały i porady przekazywane w formie przedszkolnej gazetki "Co słyhać w naszym małym światku?", wkładce pedagogizującej „Pod-ręcznik” oraz artykułów wywieszanych w Informatorze jako "Akademia Rodzica", a także tematycznych ulotek informacyjnych przekazywanych w czasie zajęć otwartych i zebrań z rodzicami, zawierających wiedzę na temat stosowanych metod, sposobów wspierania dziecka w rozwoju itp.

- Rada Pedagogiczna opracowała Programu wychowawczymia przedszkolnego "Pod czterolistną koniczynką -wychowanie do wartości", skupionego wokół uniwersalnych pojęć: Piękno - Prawda - Przyjaźń - Pomoc nastawionego na budowanie właściwych postaw i pomaganie dzieciom w odkrywaniu ich własnych możliwości i rozumieniu, kim powinien człowiek "być", aby naprawdę umiał realizować siebie. Ma na celu wzbogacenie - wyposażenie wnętrza człowieka w Dobro i Piękno - tak, by mając je w sobie, mógł je człowiek odnajdywać we wszystkim i wszystkich - na zewnątrz. Wychowanie do wartości ma na celu harmonijne rozwijanie wszystkich umiejętności człowieka, z naciskiem na poczucie odpowiedzialności za podejmowane decyzje i działania, by w konsekwencji wychowywać dzieci na ludzi mądrych, dobrych, samodzielnych, twórczych i szczęśliwych.

- Przedszkole w swojej ofercie posiada bogatą gamę nowatorskich działań, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia dzieci, oferując zajęcia również w godzinach popołudniowych:
 - SLAJDOWISKO/ OGRÓD SZTUK/ TAŃCZĘ-ŚPIEWAM -GRAM/GIMNASTYKA MÓZGU/
 - KLUB MAŁEGO TRAPERERA: rozwijanie zainteresowań turystycznych, krajoznawczych, a także wdrażanie do samodzielności poprzez organizowanie jednodniowych wycieczek w soboty.
- Nasi wychowankowie osiągają w szkole sukcesy nie tylko edukacyjne, ale także sportowe i artystyczne. Potwierdzają to wyniki badań losów absolwentów prowadzonych wśród rodziców i nauczycieli szkół podstawowych i szkoły muzycznej oraz instruktorów Domów Kultury.
- Przedszkole realizuje także aktywnie bogatą ofertę konkursową Miasta Chorzów, odnosząc liczne i znaczne sukcesy w konkursach ruchowych, tanecznych, teatralnych i wiedzy.
- W środowisku lokalnym Przedszkole znane jest z licznych nowatorskich działań w tym także na rzecz społeczności rodzinnej i lokalnej, np.:
 - Kiermasz Świąteczny i Koncert "W ŚWIETLE LATARENEK" – adwentowe koncerty: obecnych przedszkolaków, Rodziców i absolwentów Przedszkola;
 - ŚWIĘTO PLUSZOWEGO MISIA, URODZINY POLSKI, SZUKANIE ZAJĄCZKA i DZIEŃ DZIECKA – imprezy w formie "żywego teatru";
 - BRITISH DAY - połączony - z inicjatywy dzieci, z pisanem wspólnego listu urodzinowego do Królowej Anglii, na który zawsze Przedszkole otrzymuje odpowiedź od Królowej;
 - Dni solidarności z dziećmi na oddziałach onkologicznych, Dziećmi z mukowiscydozą, dziećmi cukrzycowymi
 - ZIELONA NOC: nocne spotkanie tematyczne, zawsze połączone ze zdobywaniem określonej sprawności, organizowane w kwietniu;
 - ZIELONE PRZEDSZKOLE: tygodniowy wyjazd chętnych dzieci, rozwijający zainteresowania turystyczne, geograficzne, przyrodnicze, etnograficzne, a przede wszystkim samodzielność i zaradność;
 - FESTYNY RODZINNE W OGRODZIE: rodzinne spotkania połączone z biesiadowaniem, występami dzieci dla rodziców, występami Rodziców, popisami Absolwentów, występami teatrów i zespołów estradowych amatorskich i zawodowych, wspólnymi zabawami integracyjnymi, sportowymi, quizami animowanymi przez zawodowego KLAUNA.
- Aktywnie włączyliśmy się w realizację programu: „Cała Polska czyta dzieciom” poprzez realizację projektów: "Každy Rodzic czyta dzieciom" realizowany w každy grupie, "Książeczki z naszej półeczki" - biblioteczka dla dzieci, "Wędrująca książka" - projekt dla dorosłych.
- Przystąpiliśmy do grona placówek wdrażających programy o zasięgu ogólnopolskim, wojewódzkim „Czyste powietrze wokół nas” (ogólnopolski program przedszkolnej edukacji antytytoniowej) „5 porcji warzyw, owoców lub soku” (wojewódzki program promowania nawyków żywieniowych), „Żywienie na wagę zdrowia” (wojewódzki program promowania nawyków żywieniowych), Ogólnopolski Program Aquafresh – „Podróż do krainy pełnej zdrowia”, Ogólnopolski Program „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, „Mamo tato wolę wodę” (ogólnopolski program zdrowotny)

- Bierzemy udział w akcjach charytatywnych: „Góra Grosza”, „Bajeczka na zdrowie”, zbiórka nakrętek na rzecz niepełnosprawnych braci, zbiórka żywności i kocy dla Schroniska zwierząt w Chorzowie, zbiórka zużytych baterii
- Przedszkole jest miejscem przyjaznym dla dzieci chorych na cukrzycę i alergię w różnych jej postaciach, a także mającym indywidualne wymagania żywieniowe (wegetarianizm). Cały personel został przeszkolony z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej małych dzieci, w zakresie postępowania z dzieckiem cukrzycowym. Co roku we wrześniu dzieci biorą udział w badaniach audiologicznych finansowanych przez Urząd Miasta, badaniach wzroku, diagnozie ortopedycznej logopedycznej.
- W sierpniu każdego roku organizujemy TYDZIEŃ INTEGRACYJNY: godzinne spotkania integracyjne dzieci nowoprzyjętych do przedszkola wraz z ich rodzicami, organizowane codziennie w ostatnim tygodniu sierpnia.
- Mocną stroną naszych działań jest także organizacja imprez i uroczystości przedszkolnych m.in. „Pasowanie na przedszkolaka”, „Andrzejki”, "Piernikowe szaleństwo", „Spotkania Wigilijne”, „Dzień Babci i Dziadka”, „Bal Karnawałowy”, „Pożegnanie z Przedszkolem”. Na uwagę zasługują spotkania z rodzicami prowadzone w formie „Szkoły dla rodziców” oraz coroczny Rodzinny Rajd Przyjaciół
- Przed pandemią przedszkole było współorganizatorem miejskich konkursów wiedzy - „Mały Europejczyk”, miejski konkurs wiedzy – „Chorzów moje miasto”, miejski konkurs plastyczny – „Chorzów w oczach przedszkolaka” oraz konkurs języka angielskiego "English is fun" adresowane do dzieci uczęszczających do chorzowskich przedszkoli. W planie mamy propozycje konkursu działań plastycznych „ Cztery pory roku w ogrodzie

3. Obszar: współpraca ze środowiskiem i instytucjami oraz promocja placówki

Nasze przedszkole aktywnie współpracuje ze środowiskiem lokalnym w celu promowania i wzbogacenia podejmowanych działań wychowawczych, opiekuńczych i edukacyjnych. Placówka jest pozytywnie postrzegana przez społeczność lokalną, której potrzeby monitorujemy i staramy się zaspokajać. Do potencjalnych klientów docieramy poprzez organizowane festyny i dni otwarte oraz udostępnianie ulotek, folderów i strony internetowej, a także uświetniając występami artystycznymi festyny i imprezy w zaprzyjaźnionych szkołach. Natomiast do naszych rodziców kierujemy gazetkę przedszkolną: „Co słychać w naszym małym światku” z wkładką pedagogizującą "Pod-Ręcznik" a także informator: "Akademia Rodzica" i „Z ostatniej chwili”, stronę internetową. Ważną rolę w tym zakresie odgrywają również rozmowy okazjonalne, kontakty i konsultacje indywidualne, spotkania ogólne i grupowe oraz informacja na zewnątrz placówki: wystawy prac plastycznych, udział w chorzowskich wydarzeniach (obchody Dni Chorzowa, Chorzowski Festiwal Nauki, happeningi, festyny integracyjne, dni otwarte), informacje w prasie lokalnej, prezentacje multimedialne, dokumentacja zdjęciowa. Współpraca z opiekunami naszych dzieci zawsze układa się pomyślnie. Rodzice wspierają nas nie tylko finansowo i rzeczowo (sponsorowanie przejazdów na wycieczki, sponsorowanie wyjazdów dzieciom z rodzin w trudnej sytuacji życiowej i finansowej, dostarczanie zabawek, materiałów do zajęć plastycznych, pomocy dydaktycznych, kolorowanek, książek dla dzieci, nagród konkursowych) lecz także oferując swój wolny czas i

zaangażowanie w organizację występów dzieci oraz przygotowania do konkursów, imprez i uroczystości przedszkolnych, a także wzbogacając ofertę edukacyjną poprzez organizowanie wycieczek tematycznych do swoich miejsc pracy.

Od wielu lat nasze przedszkole współpracuje z instytucjami i organizacjami działającymi w mieście na rzecz dzieci i placówek oświatowych:

- Urząd Miasta Chorzów – finansowanie miejskich konkursów organizowanych przez przedszkole, przeprowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych w placówce; udział dzieci w obchodach Święta Miasta;
- Kuratorium Oświaty w Katowicach - udział nauczycieli w konferencjach, wypełnianie ankiet na SOK;
- Związek Nauczycielstwa Polskiego – zasięganie rady w sprawach prawnych, przedstawianie do akceptacji preliminarza i sprawozdania z realizacji ZFŚS oraz regulaminu ZFŚS, pracy, nagród i premiowania pracowników, udział w podziale środków ZFŚS (prezes ogniska), udział nauczycieli w szkoleniach organizowanych przez ZNP, organizowanie wyborów zakładowego społecznego inspektora pracy, odwoływaniu zakładowego społecznego inspektora pracy, współdziałanie ze związkami zawodowymi w indywidualnych i zbiorowych sprawach pracowniczych;
- Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna – udział w szkoleniach i warsztatach dla nauczycieli;
- Miejska Biblioteka Publiczna – Filia przy ul. Ryszki, Hankego- organizacja w bibliotece zajęć dla naszych dzieci; ekspozycja w bibliotece prac plastycznych oraz korzystanie ze zbiorów bibliotecznych;
- Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna - udział w konkursach o tematyce profilaktycznej i zdrowotnej, przygotowanie prac plastycznych i występów dzieci w ramach konkursów;
- Współpraca z Uniwersytetem Śląskim, Górnośląską Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. Kardynała Augusta Hłonda w Mysłowicach, Śląską Wyższą Szkołą Zarządzania im. Gen. Zientka w Katowicach, Akademią im. J. Długosza w Częstochowie – przyjmowanie na praktyki przedszkolne studentów;
- Współpraca ze szkołami - uczestniczenie nauczycieli szkolnych w spotkaniach z rodzicami i dziećmi, zwiedzanie szkoły, udział dzieci w przedstawieniach przygotowanych przez uczniów oraz wspólne lekcje, czytanie przedszkolakom bajek przez uczniów; zaproszenie dzieci szkolnych do przedszkola – wspólna zabawa, przyjmowanie uczniów chorzowskich szkół gimnazjalnych realizujących zajęcia w ramach fakultetów pedagogicznych oraz zajęcia w ramach Dni Przedsiębiorczości;
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Chorzowie: systematyczne konsultacje, pogłębione diagnozowanie i opieka terapeutyczna dzieci i ich rodzin, ukierunkowanie pracy rodziców i nauczycieli z dziećmi ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi;
- Policja, Straż Miejska i Straż Pożarna, Służby Ratownictwa Medycznego – zwiedzanie miejsc pracy służb mundurowych; prowadzenie pogadarek z dziećmi, zapraszanie funkcjonariuszy do przedszkola;
- Ośrodek Pomocy Społecznej – uzyskanie wsparcia finansowego dla dzieci znajdujących w trudnej sytuacji finansowej i życiowej;

- Placówki kulturalne – wspólna organizacja konkursów, udział dzieci w przedstawieniach teatralnych, koncertach i warsztatach tematycznych, ekspozycja prac plastycznych przedszkolaków;
- Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli – prowadzenie szkoleń warsztatowych, udział nauczycieli w konferencjach i szkoleniach, publikacja artykułów;
- Współpraca z Klubem Twórczego Nauczyciela: koordynowanie prac klubowych, prowadzenie prac nad publikacją Z Karolinką po Chorzowie, organizacja warsztatów dla nauczycieli młodych stażem
- Oprócz w/w instytucji publicznych przedszkole współpracuje z licznymi lokalnymi instytucjami wspierającymi : Fundacja Spectrum Liberi, TU AVIVA, Ogrodnictwo przy ul. Hajduckiej, Apteka "Pod MatkąBoską", Prywatny Gabinet Stomatologii, Parafia Ducha Św. przedsiębiorstwo ALBA, Polski Związek Niewidomych, Politechnika Śląska w Gliwicach, Wydział Biologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Muzeum Śląskie w Katowicach, Zespół Zamkowo - Edukacyjny w Starych Tarnowicach, Liceum Plastyczne KENAR w Zakopanym, Zespół Szkół Sportowych nr 1, Zespół Szkół Sportowych nr 2, ZSTiO Nr1, firma transportowa TRANSPORTOWIEC, Klinika weterynaryjna. Placówka także z powodzeniem pozyskuje darczyńców, wśród których znajdują się nie tylko rodzice, ale również przyjaciele przedszkola.

4. Współpraca z organami przedszkola – Rada Pedagogiczna

Nadrzędnym celem mojej współpracy z Radą Pedagogiczną jest wspieranie jej członków w podejmowanych działaniach, motywowanie ich do efektywnej pracy oraz doskonalenia zawodowego. Nauczyciele należycie i sumiennie wykonują swoje obowiązki. Dobro i rozwój dziecka jest dla nich priorytetem, a rodzice partnerami w procesie jego wychowania, opieki i edukacji. Każdy z nauczycieli dba o pozytywny wizerunek swój i przedszkola. Dąży do stałego podnoszenia jakości pracy placówki, spełniającej oczekiwania i potrzeby jej klientów poprzez dbanie o wysoką jakość pracy własnej. Charakterystyczną cechą pracy nauczycieli naszej placówki jest ich kreatywność, stałe poszukiwanie nowych rozwiązań i wysoki stopień integracji zespołu. Wychowawcy współpracując ze sobą, zdają sobie sprawę z tego, że tylko wspólne działania prowadzą do wytyczonego celu. Wymiernym efektem wspólnych działań są odnoszone sukcesy, zadowolenie dzieci tu uczęszczających i zaufanie rodziców, którym obdarzają nauczycieli oraz pozytywna ocena naszej placówki w środowisku.

Nauczyciele realizując zadania opiekuńczo - wychowawczo - dydaktyczne, dostosowują cele do możliwości rozwojowych dzieci w taki sposób, by zmierzać ku optymalizacji procesu edukacyjnego i zapewnieniu osiągnięcia, wytyczonych w misji i wizji placówki standardów osiągnięć Absolwenta Przedszkola, w efekcie ułatwiających dziecku podjęcie nauki w szkole. Każdy z wychowawców pracuje we własnym stylu, jednak przewodnią myślą towarzyszącą tworzeniu codziennej "przestrzeni edukującej" jest pedagogiczna koncepcja C. Freineta, którą udało mi się z powodzeniem zareklamować i przybliżyć nauczycielom. Podstawowymi zasadami naszych działań stały się założenia, iż z konkretnych potrzeb i zainteresowań dziecka, z jego uczuć i myśli ma wyrastać, przy umiejętnej pomocy wychowawcy, człowiek o pewnym rozwoju osobowości, przygotowany do czynnego udziału w twórczym życiu naszych czasów. Nadrzędną wartością jest indywidualny rozwój dziecka, a zewnętrznym wskaźnikiem tego rozwoju są

kompetencje dziecka, które rozwijają się, narastają dzięki jego aktywności własnej. W naszym Przedszkolu nauczyciele są przyzwyczajeni do aktywności i spontaniczności dziecka, gwarantują nieskrępowane działanie dziecku. Głównymi metodami stosowanymi przez nauczycieli są metody czynne, aktywizujące. Dziecko – jego potrzeby i zainteresowania, to główny podmiot działań wychowawczych. Dlatego Nauczyciele nie korzystają z podręczników i książek - w zamian tworzone są karty pracy - fiszki autokreatywne i autokorektywne, wynikające z realizowanych pomysłów, tworzone są autorskie dziecięce książeczki tematyczne, karty do teatrzyku Kamishibai, Galerii Arcydział. Nauczyciel naszego Przedszkola to osoba tworząca klimat jasnych, określonych wymagań, atmosferę wzajemnego zaufania, w którym dziecko ma odwagę mówienia swoich potrzebach, problemach, lękach i stawiania czoła różnym wyzwaniom wznoszącym go na coraz wyższe poziomy rozwoju. Przyjęliśmy także zasadę, iż dorośli i rówieśnicy pełnią znaczącą rolę jako czynniki wspomagające rozwój indywidualny dziecka. Wchodzą z dzieckiem w bezpośrednie relacje i w ich toku mogą podejmować działania modyfikujące: jego, ale i swoją linię aktywności, jak i inicjujące jego i własną aktywność.

Taka realizacja procesu edukacyjnego sprzyja modyfikacji postaw, stylów pracy i motywacji nauczycieli-wychowawców, tworzeniu szczególnie sprzyjającej atmosfery i klimatu przedszkola twórczego-inspirującego, gwarantującego umożliwienie wszechstronnego rozwoju osobowościowego dziecka i jego wychowawcy – co jednocześnie stanowi istotny element podnoszenia jakości pracy przedszkola. Jako dyrektor, szanując jednocześnie indywidualność każdego z Nauczycieli, zachęcam do swobodnego wyboru metod i form pracy. Wspieram ich w poszukiwaniu nowych dróg pracy pedagogicznej. Popieram ich kreatywność, otwartość na zmiany i dążenie do ustawicznego doskonalenia zawodowego. Zachęcam do tworzenia innowacji, programów autorskich, projektów badawczych oraz do pisanie i publikowania artykułów. Motywuję ich do podejmowania wspólnych działań, wzajemnego wspierania się i realizowania własnych pomysłów. Współpraca nauczycieli oparta jest na wzajemnych konsultacjach, wymianie poglądów, dzieleniem się wiedzą i umiejętnościami.

Członkowie Rady Pedagogicznej uczestniczą w naradach, spotykają się w ramach tworzonych zespołów zadaniowych i samokształceniowych, organizując warsztaty kaskadowe. Biorą udział w hospitaacjach koleżeńskich, wspólnie przygotowują dzieci do konkursów, współdziałają przy organizowaniu imprez i uroczystości przedszkolnych oraz przygotowując materiały i pomoce do pracy.

W ramach posiadanych przez przedszkole środków nauczyciele biorą udział w konferencjach metodycznych, warsztatach i szkoleniach organizowanych w ramach posiedzeń Rady oraz Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli i Doradcę Metodycznego. Efektem ich udziału w doskonaleniu zawodowym są nowe doświadczenia, kompetencje, pomysły, które wykorzystują w codziennej pracy z dziećmi.

5. Współpraca z organami przedszkola – Rada Rodziców

Współdziałanie z Radą Rodziców jest równie istotne jak współpraca z nauczycielami. Pozytywne relacje między rodzicami i nauczycielami są gwarantem sukcesu w działaniach z dziećmi. Dlatego zachęcamy rodziców do aktywnego włączania się w życie przedszkola, podejmowania decyzji dotyczących funkcjonowania poszczególnych oddziałów i placówki jako całości. Od wielu lat na pierwszych spotkaniach

z rodzicami - Koncepcja Pracy i Funkcjonowania Przedszkola podlega omówieniu, debacie i akceptacji wyrażonej w formie złożonego podpisu. W ciągu całego roku szkolnego rodzice mają możliwość dopisywania swoich propozycji do wspólnie wypracowanego katalogu wymagań stawianych dzieciom: PRZEDSZKOLAK NA 11! oraz wypowiedzania się poprzez Skrzynkę komunikacyjną.

Dokładamy wszelkich starań, by zachęcić rodziców do współpracy, pokazać im możliwości i efekty naszej pracy oraz uświadomić, iż przedszkole jest "drugim domem" ich dzieci, a podejmowane tu działania mają na celu jego dobro i wszechstronny rozwój. W trakcie różnych działań ukazujemy im, że nasza współpraca prowadzi do, jakże ważnego, ujednolicenia działań wychowawczych, opiekuńczych i edukacyjnych. Tak, jak każde dziecko, tak i każdy rodzic jest dla nas tak samo ważny, jest naszym współpartnerem, tworzącym atmosferę naszej placówki i realnie współtworzącym codzienną przestrzeń edukującą. Rodzice informowani są na bieżąco o sprawach i problemach przedszkola. Czynnici uczestniczą w jego życiu, w podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących placówki, w poszerzaniu oferty edukacyjnej.

Organizując współpracę z rodzicami zapraszamy ich na wspólne spotkania, imprezy i uroczystości. Zachęcamy do udziału w kontaktach okazjonalnych i konsultacjach indywidualnych, zajęciach otwartych, warsztatach, pogadankach, konsultacjach i spotkaniach ze specjalistami. Dla nich redagujemy Informator z działami: "Akademia Rodzica" i "Z ostatniej chwili", stronę internetową oraz Gazetkę przedszkolną "Co słyhać w naszym małym światku" z wkładką "POD- Ręcznik" oraz Skrzynkę kontaktową. Dla Rodziców prowadzony jest corocznie, na "żywo", bieżący "Blog z Zielonego Przedszkola". Okres pandemii wymusił tworzenie funkcjonowanie Grup Grupowych z wykorzystaniem komunikatora Whats App.

Zachęcamy Rodziców do udziału w spotkaniach Rady Rodziców, gdzie mają możliwość poczucia autentycznego wpływu na podejmowane decyzje, realizowane pomysły i codzienne działanie placówki.

W kontaktach z rodzicami przestrzegamy zasady bezpośredniości, która pozwala na integrację, budowanie wzajemnego zaufania, minimalizację dystansu utrudniającego kontakt i sprzyja wymianie informacji. Kontakt z rodzicem ma charakter dobrowolny, często spontaniczny, a nie wymuszony. Każdy kontakt przyjmuje formę życzliwej rozmowy, co powoduje wśród rodziców poczucie podmiotowości. Umożliwiony jest także kontakt telefoniczny i za pośrednictwem internetu w szerokim wymiarze czasu. Jako dyrektor staram się być osobą otwartą na problemy rodziców, obecną, dostępną i dyspozycyjną.

III. Strategia rozwoju przedszkola

W realizację mojej Koncepcji Pracy i Funkcjonowania placówki, zaangażowani są wszyscy pracownicy przedszkola, rodzice i instytucje wspierające. Główną ideą wokół której koncentruje się moje myślenie o edukacji instytucjonalnej w naszym przedszkolu, są założenia pedagogiki C. Freineta, z którymi mogłam się zapoznać także "U źródła", w szkole Freineta w Vence. Wyrazem tego jest skoncentrowanie głównych myśli koncepcji wokół cytatów z "Gawęd Mateusza", a praktycznego działania wokół podejścia Freineta do twórczości i samodzielnej aktywności dziecka, czyli takiego organizowania procesu edukacyjnego, aby motywować wieloobszarową, samodzielną aktywność dziecka, a nauczycielowi wyznaczając rolę tutora, podążającego za dzieckiem i jego potrzebami. Innymi słowy: to dziecko jest wyznacznikiem tego co robimy: w sferze opieki, wychowania i dydaktyki, a nie zestawy podręczników

i książek z zadaniami do wykonania przy stolikach. Naszym zadaniem jest obserwować, rozpoznawać, określać i nazywać potrzeby i możliwości rozwojowe, a następnie dawać dziecku to czego najbardziej potrzebuje dla swojego rozwoju, czyli działanie i aktywność własną. I na tę drogę zapraszamy przede wszystkim Rodziców, specjalistów i szersze środowisko. Efektem końcowym jest określona w koncepcji sylwetka absolwenta, dziecka, które opuszczając nasze przedszkole jest twórcze, samodzielne, aktywne i chętne do angażowania się, przygotowane do nauki w szkole, sprawne fizycznie na miarę swoich możliwości, radosne, komunikatywne, podejmujące próby rozwiązywania problemów i trudności. Koncepcja pracy placówki podzielona jest na obszary - cele strategiczne, które dotyczą funkcji opiekuńczej, wychowawczej, dydaktycznej, zarządzania bazą ludzką i materialną oraz współdziałaniem "w" i "ze" środowiskiem lokalnym.

Podsumowanie

Edukację nazywa się „wielką przestrzenią możliwości między byciem a stawianiem się”. Przedszkole jest tym miejscem, w którym dzieci, nauczyciele, i rodzice – uczymy się być "tu i teraz" i "w przyszłości". Wszak "wychowanie to wysyłanie listów do przyszłości". Kiedy planujemy zmiany stylu pracy, działań, postaw „teraz” oczekujemy i jesteśmy świadomi, że przyniosą one zmiany dopiero „jutro”. Koncepcja Rozwoju i Funkcjonowania Przedszkola nr 11 ma na celu zbliżenie się w proponowanym czasie do formułowanych zasad edukacji oraz autentyczne skupienie się na dziecku i jego potrzebach, aby:

- stworzyć w Przedszkolu taką przestrzeń opieki, wychowania i nauczania-uczenia się, by przebywające w nim dzieci żyły pełnią dziecięcego życia i rozwijały się na miarę swoich sił rozwojowych, w atmosferze akceptacji i bezpieczeństwa, zapewnianej przez rozumne serca wychowawców i opiekunów.
- całościowy oddziaływań środowiska przedszkolnego spowodował w dziecku:
 - wyzwolenie postawy twórczej i samodzielnej w różnych dziedzinach życia, ciekawej świata, gotowej do podejmowania różnorodnych zadań;
 - wyzwolenie samomotywacji do aktywności i zaangażowania, do uczenia się, do wysiłku intelektualnego;
 - osiągnięcie umiejętności przyswajania nowych pojęć, logicznego myślenia, korzystania z posiadanych wiadomości i umiejętności;
 - umiejętność radzenia sobie z trudnościami, nie zniechęcanie się w przypadku porażki, ale spontanicznego podejmowania kolejnych prób radzenia sobie z problemem, a jednocześnie umiejętne korzystanie ze wsparcia jakie daje nauczyciel i grupa rówieśnicza;
 - przeżywania przyjemności z podejmowania wysiłku intelektualnego;
 - podejmowania aktywnej współpracy w zespole, podporządkowując się poleceniom, normom, wymaganiom i zasadom odpowiedzialnej komunikacji;
 - wykształcenie postawy szacunku dla trudu i wysiłku innych ludzi: dorosłych i rówieśników;
 - uodpornienie na stres wobec sytuacji zadaniowych, problemowych, oceniających, krytykujących oraz konfliktowych;
 - umiejętność odwoływania się do ustalonego systemu wartości uniwersalnych, analizowania swojego zachowania, przewidywania konsekwencji i odpowiedzialnego ich ponoszenia;

- by również w nauczycielach pojawiła się umiejętność:
 - przełamywania stereotypów i rutyny zawodowej;
 - sięgania po nowe rozwiązania;
 - wyzwalania w sobie kreatywnej, twórczej i zaangażowanej postawy;
 - stałej, konstruktywnej analizy swojej pracy i umiejętności jej modyfikowania zgodnie z potrzebami dziecka i jego środowiska rodzinnego;
- by także pozostali pracownicy Przedszkola:
 - mieli poczucie wpływu i odpowiedzialności za sukcesy i dobrą opinię placówki;
 - dbali o efektywne współdziałanie i wysoką jakość swojej pracy;
 - odczuwali „ważność” swojej pracy bez względu na zajmowane stanowisko.